

2011. SZEPTEMBER 7. SZERDA

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 10,17–25

DR. VARGA GYÖNGYI

Összeomlás

^{10,17}Szedd föl a földről batyudat, ostromolt város lakosa! ^{10,18}Mert ezt mondja az Úr: Én most kiröpítem paritytámból az ország lakosait. Sarokba szorítom őket, rájuk fognak találni. ^{10,19}Jaj nekem, összetörtem, gyógyíthatatlan a sebem! Azt gondoltam, hogy majd csak kibírom ezt a bajomat. ^{10,20}De ledöntötték sátram, eltépték a sátorköteleket. Fiaim elhagytak, nincsenek. Nem feszíti ki senki a sátram, nem vonja föl senki a sátorlapokat. ^{10,21}Bizony, ostobák voltak a pásztorok, nem keresték az Urat. Ezért nem boldogultak, egész nyájuk szétszóródott. ^{10,22}Már a hír is megérkezett, nagy zúgás hangzik észak földje felől: Júda városai sivár pusztává válnak, sakálok tanyájává.

Jeremiás könyörgése

^{10,23}Tudom, Uram, hogy az ember nem ura élete útjának, és a rajta járó nem maga irányítja lépteit! ^{10,24}Fenyíts minket, Uram, de mértékkel, ne haragodban, hogy semmivé ne tégy! ^{10,25}Töltsd ki lángoló haragodat a pogányokra, akik nem tudnak rólad, és a népekre, amelyek nem hívják segítségül nevedet! Mert megemésztették Jákóbot, végleg megsemmisítették és elpusztították lakóhelyét!

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A 10. fejezet második egysége visszavezet minket a Kr.e. 587-ben elszendvedett katasztrófa témájához, amelyre a szerző teológiai szempontból reflektál, költői képeket használva; majd végül egy biografikus rész: Jeremiás könyörgése zárja a fejezetet.

10,17–22

Ebben az igeszakaszban újra visszatérünk a fogságba vitel témájához, az összeomlás tapasztalatához. Az ostromlott városból vállukra vett batyukkal hajtják el a népet, nincs menekvésük, mindenütt megtalálja őket az ellenség. Ezékiel próféta is vállán batyuval jelenítette meg a száműzetésbe vonulás küszöbön álló eseményét Kr.e. 598 körül (Ez 12). A parityta képe pedig arról beszél, hogy nagy távolságra szóródnak szét az elhurcoltak, távoli vidékekre kerülnek. A 19–20. vers egy jajmondás, amelyet Jeruzsálem (a nép?) mond, elveszített gyermekei fölötti fájdalomban. Minden hamis remény szertefoszlott, nincs esély a gyógyulásra. A ledöntött, tönkrement sátor képét néhány évszázaddal korábban már Ámósz is használja ígehirdetésében (Ám 9). Ugyanakkor gondolhatunk a jeruzsálemi templom elődjére: a szent sátorra is, amely Isten szentélyeként együtt vándorolt népével a pusztában. A sátor ugyanakkor az ember személyes életsorsát is kifejezheti, földi vándorútjának jelképeként. A jajmondáshoz kapcsolódó 21–22. vers két tényt közöl: a pásztorok oktalanságát és felelőtlenségét hozza fel, majd az ellenség érkezésének hírért jelenti be, amely már egészen közel van. Jeremiás sokat prédikált arról, hogy a nép világi és vallási vezetői hiteltelenek, pásztori – gondviselő és vezető – szolgálatukat nem látják el, sőt visszaélnek hatalmukkal. Ők maguk kérhetők számon azért, ami bekövetkezik, mert nem mutattak példát a rájuk bízottaknak, nem ismerték föl küldetésük lényegét.

10,23–25

A próféta könyörgése zárja ezt a fejezetet. Egy rezignált kijelentéssel indul a személyes hangvételi igeszakasz: az ember nem ura életének, ez egyedül Isten kompetenciája (lásd pl. Péld 16,9; 20,24). Gyakran előkerül ez a téma a bölcsességirodalomban – valószínűleg ebből a körből került bele a könyvbe is. Alapvető igazságot fogalmaz meg: az emberi élet nem önmagának való, Istentől függetlenített létezés, mindnyájan

őbenne élünk, mozgunk és vagyunk... Az életünk hozzá kötődik – sokkal szorosabban, eredendőbben, mélyebben, mint ahogyan annak valaha is tudatában lennénk.

Isten az emberi szándékok Ura. Szuverén hatalom, aki igazságosan ítél. Az ítélet bekövetkezett: most már az a kérdés, hogy miként kell és lehet viszonyulni a fájdalomhoz, az elszenvedett tapasztalatokhoz? A próféta imádsága nagyon emberi, őszinte; egész elkeseredett népe, szenvedő honfitársai nevében szól. Az ítélő Istent szólítja, és kér tőle méltányosságot: fenyítsen, de csak mértékkel! A 25. vers teológiai alapállása nehezen vállalható számunkra: a szerző azt kéri, Isten haragja inkább azokat sújtsa, akik őt nem ismerik! De hiszen Izráel, szövetséges népe sem ismeri Jhwh-t igazán... A fogságra reflektáló ószövetségi szövegekben gyakran megjelenik a gondolat: a pusztítók, Isten büntetőeszközei is szenvedjék el végül tettükért a büntetést! Itt, ebbe az igeszakaszba a 79. zsoltár 6–7. versét építette be a szerző.

Prédikációvázlat

1. A templom Jhwh jelenlétének helye, itt mutatkozik meg fensége a legkézzelfoghatóbban az emberek előtt. A jeruzsálemi kultuszban Istennek, mint az egész világ királyának tisztelete kapott hangsúlyt. A Sion hegye, Isten emberközelségének szimbóluma itt, a prófétai igehirdetésben mégis úgy áll előttünk, mint amely elveszítette lényegét, hiszen elhagyta lakhelyét az Úr. Jeruzsálemből vállukra vett batyukkal távoznak az emberek is. Kétségbeesett sóhajtások, reménytelen léptek, üresség, idegenség az arco-

kon... Mi lesz velünk? Mi lesz az otthonunkkal? Lehet még reménykedni? Vajon oda, az ismeretlenbe is velünk jön, elkísér a Mindenható? Egy üres templom falai merednek az ég felé.

2. Az Ószövetség nagyon emberi könyv. Félelmek, vágyak, örömök, tévutak, belátások, kritikus hangok és megalkuvás, bizalom és kétségbeesés – minden emberi rezdüléssel találkozunk benne. Az Ószövetség nagyon „isteni” könyv. És mert isteni, ezért a remény könyve. Az ember reményei és Isten álmái. Mert együtt teljes a kép. Így, együtt vagyunk benne. A próféta ott áll valahol a kettő határán. Egyszerre nagyon emberi és Istentől megérintett, megragadott. Közbenjár, féltőn fordul népe felé. Aztán elbizonytalanodik, csalódik, megretten, esetleg haragra gerjed. És odafordul Isten felé. Bajban, nyomorúságban, végső elkese-
redésben népe nevében, népe helyett szólítja, keresi, ostromolja Isten mennyei hajlékát, és húzza le, húzza vissza ide, a földre. Ne hagyj el, fenyíts meg – méltán teszed –, de csak mértékkel! A templomfalak ég felé merednek. Üres a szentély. A bűn mindig életellenes, ezért az ítélet is az. Egy szomorú nép batyuval a vállán indul az ismeretlen felé. Elkerülhetetlen végzetet, végérvényes isteni döntést sejtet ez az óra. Eljött az idő.

3. A földjükből kitépetteket, a szétszóródottakat, a távoliakat, a reményvesztetteket eléri az üzenet: Újból megkönyörülök rajtuk – szól az evangélium, Jeremiás könyvének jó híre. Visszaviszek mindenkit a maga örökségébe.

A könyörtelen ember a könyörülő Isten haláltól óvó együttérzését váltja ki. A próféta az ítélettel együtt életet is hirdet. Bár a bűn következménye megmarad, van lehetőség újat kezdeni. A bűnbocsánat életre vezet. Évszázadokkal később a názáreti Jézus, az Élet Istenének testet öltött irgalmassága tanúskodik erről. „Mindig kegyelemre szorulunk.” Hitünk alapköve ez: a minket megigazító Isten irgalmassága, könyörülete nagyobb bűneinknél. S ez nem magától értetődő!